PÆDAGOGISK LÆREPLAN

LANGENÆS DAGTILBUD

Indledning

Langenæs Dagtilbud er et kommunalt pasningstilbud under Aarhus Kommune med i alt ti afdelinger. Otte af afdelingerne er placeret i området omkring Læssøesgade Skole og Langenæs i Aarhus centrum, mens de to sidste er naturbørnehaver placeret ved Ajstrup strand og Giber Å syd for Moesgård Have – begge med aflevering og afhentning ved Langenæs. Dagtilbuddet rummer i alt ca. 500 børn og har ca. 140 ansatte.

Ligesom de øvrige dagtilbud i Danmark har vi i Langenæs Dagtilbud udarbejdet en skriftlig pædagogisk læreplan, der tager afsæt i bestemmelserne i dagtilbudsloven. Læreplanen er rammen for det pædagogiske arbejde i dagtilbuddet, og den skal sikre at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter og rutiner med børnene.

Samtidig er den et pædagogisk redskab, der understøtter vores vedvarende arbejde med at skabe det bedst mulige pædagogiske læringsmiljø for børnene og sammenhæng mellem de enkelte afdelinger. Dokumentet revideres løbende, da vi hele tiden evaluerer vores indsats med henblik på at tilpasse og forfine vores praksis.

Dokumentet er bygget op af fjorten afsnit og hviler på det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune, som igen tager afsæt i dagtilbudslovens formuleringer og vores lokale børne- og ungepolitik.

Indholdet er

1. Børnesyn
2. Dannelse og børneperspektiv
3. Leg og børnefællesskaber
4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen
5. Læring og de seks læreplanstemaer
6. Børnemiljø
7. Børn i udsatte positioner
8. Forældresamarbejde
9. Inddragelse af lokalsamfundet
10. Sammenhæng med børnehaveklassen
11. Ledelse
12. Pædagogisk personale
13. Dokumentations- og refleksionspraksis
14. Evaluering

1. Børnesyn

I Langenæs Dagtilbud har vi det grundlæggende børnesyn, at det at være barn har værdi i sig selv. Derfor er vores fornemste opgave at tilbyde barnet en ramme, hvor det har de bedst mulige betingelser for at være barn. En ramme, hvor det trives, hvor forudsætningerne for udvikling er til stede i alt hvad vi gør.

For at trives som barn er det afgørende at møde passende udfordringer og opleve mening, anerkendelse og social samhørighed i forpligtende fællesskaber. Det er derfor hele tiden det pædagogiske personales opgave på baggrund af den feedback, barnet giver med sin adfærd, at vurdere det enkelte barns behov og understøtte, at alle børn møder passende udfordringer, der hvor det er netop nu.

Vi arbejder bevidst med at etablere genkendelige rutiner – den daglige hilsen, spisesituation, garderobeadfærd, rutiner omkring samling etc., der er med til at give barnet oplevelsen af, at det hører til på stuen. Og ved at inddrage elementer som turtagning, børnedemokrati, bevidsthed om hinanden etc. styrker vi barnets oplevelse af at være en del af et socialt og forpligtende fællesskab med de børn og voksne, der omgiver det.

Børnesynet kommer også til udtryk i den anerkendende tilgang, de voksne har til barnet, også når vi håndterer de konflikter, der uvægerligt opstår. Frem for at sige nej, foretrækker vi at anvise en anden vej, som barnet kan vælge.

2. Dannelse og børneperspektiv

Barnet er en del af et fællesskab, hvor dets stemme tæller, og sådan skal det også føles. Derfor vil vi gerne give barnet medbestemmelse over sin egen dagligdag – naturligvis på et niveau, som barnet magter. Det er det pædagogiske personale, der udformer rammen, men barnet fylder langt hen ad vejen selv rammen ud, eventuelt støttet af voksne. En voksen har eksempelvis bestemt, at en gruppe børn går på legepladsen, men ikke hvad børnene skal foretage sig på legepladsen, det er op til det enkelte barn selv at finde ud af. Den voksne observerer barnet og responderer i passende grad på barnets initiativ. Måske skal barnets initiativ modificeres, fordi der er andre børn, der skal tages hensyn til.

Sådan en helt almindelig hverdagssituation er med til at udvikle barnets fornemmelse for, hvad det vil sige at være en del af en demokratisk sammenhæng, og tilhørsfølelsen er igen med til at give selvværd og selvtillid. Ved selv at være medbestemmende lærer barnet sin "stemme" at kende og styrker bevidstheden om, at man har ret til at have en mening, også selvom man ikke altid kan få sin vilje.

Det er de voksnes ansvar at skabe tydelige rammer, som barnet kan udøve sin medbestemmelse inden for. Rammerne behøver ikke at være synlige, det kan f.eks. være en sang, hvor det er op til barnet, om man skal synge om den røde, den grønne eller den blå kjole. Men der kan også være tale om fysiske afgrænsninger, f.eks. en måtte at sidde på under samling, et sted som indgyder tryghed og forudsigelighed, og som barnet kan træde frem fra og søge tilbage til.

3. Leg og børnefællesskaber

Leg er læring. Så enkelt kan det i virkeligheden siges. Legen – hvad enten det er den spontant opståede leg, den voksenstyrede, eller den midt imellem – er fundamentet for barnets sociale læring og udvikling. Det pædagogiske personale søger hele tiden at understøtte barnets naturlige trang til at eksperimentere, dets nysgerrighed og kreativitet, dets mod til at udfordre sig selv og sine grænser og de fællesskaber, der opstår.

Barnets leg og udvikling foregår såvel i de små som i de store fællesskaber. På nogle tidspunkter i løbet af barnets dag vil det være en del af en mindre gruppe. Den lille gruppe er overskuelig for barnet, og den giver det pædagogiske personale mulighed for at fokusere på arbejdet med relationer.

På andre tidspunkter må barnet forholde sig til en større gruppe børn på samme tid, eksempelvis ved samlinger, hvor alle i børnegruppen er til stede eller ved aktiviteter, hvor flere afdelinger laver noget i fællesskab.

4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen

Vores opfattelse er, at der er læring i alt, hvad vi foretager os og inddrager barnet i, og at det pædagogiske læringsmiljø således er til stede hele tiden. Vi forsøger at skabe stimulerende og udfordrende miljøer både ude og inde, der inspirerer til leg, bevægelse, fordybelse og samvær, så barnet bliver udfordret både motorisk, sansemæssigt og sprogligt

Vi arbejder bevidst med at kode de forskellige fysiske rum, så de hver især udgør en tydelig ramme, som pædagogiske aktiviteter og spontan leg kan udfolde sig inden for. Det kan være et legekøkken, en dukkekrog, et område til konstruktionsleg, en stillezone til højtlæsning etc. På samme måde er legepladsen ikke bare en legeplads, men forskellige "rum", der hver kalder på at blive benyttet på forskellige måder. Vi gør noget ud af, at legetøj er placeret synligt for barnet, og at kreative remedier er placeret, så barnet får øje på dem og ser muligheden for at benytte dem. Ligeledes placerer vi plakater og billeder (meget gerne børnenes egne arbejder) i børnehøjde.

Et godt udgangspunkt for det pædagogiske læringsmiljø er, at barnet oplever overskuelighed, genkendelighed og forudsigelighed i form af en fast dagstruktur og tilbagevendende aktiviteter. I mange af de faste rutiner er det en pædagogisk pointe, at barnet selv spiller en aktiv rolle, f.eks. i forbindelse med borddækning, afrydning, uddeling af madpakker eller andre praktiske gøremål.

5. Læring og læreplanstemaer

Ligesom landets øvrige daginstitutioner tager vi i vores pædagogiske arbejde udgangspunkt i de seks læreplanstemaer fra Børne- og Socialministeriet, som er et værktøj, der skal hjælpe det pædagogiske personale med at give barnet de bedste betingelser for at lære og udvikle sig.

Læreplanstemaerne er:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop, sanser og bevægelse
5. Natur, udeliv og science
6. Kultur, æstetik og fællesskab

Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at sørge for, at arbejdet med læreplanstemaerne finder sted i de pædagogiske læringsmiljøer, og at alle temaer er repræsenteret.

Et emne eller en aktivitet vil som regel rumme muligheden for at favne flere – nogle gange alle – seks læreplanstemaer. Når vi planlægger en aktivitet, forsøger vi systematisk at sætte nogle ord på og definere læringspotentialet i forhold til hvert læreplanstema.

Også i arbejdet med vores faste ugeplan og dagsstruktur tænker vi læreplanstemaerne ind. Vi har også fokus på læreplanstemaerne i mellemrummene, f.eks. i overgange fra måltid til badeværelse – vi taler om, hvad der sker, vi lister og hvisker, når vi skal gøre os klar til at sove, vi løber ud i garderoben, når vi skal ud på legepladsen osv.

6. Det fysiske og æstetiske børnemiljø

Vi arbejder bevidst med at indrette dagtilbuddets fysiske rum som legestationer, så de hver fungerer som en genkendelig og tryg base for barnet. Tryghed er en forudsætning for, at barnet kan møde verden, og den opnås bl.a. ved, at det fysiske læringsmiljø, som barnet færdes i, er genkendeligt og let at afkode.

Det fysiske læringsrum kan etableres på mange forskellige måder. Vi lægger vægt på, at rummet sender et tydeligt signal til barnet om, hvad det kan foretage sig netop her. Det er dog vigtigt, at afgrænsningen ikke bliver en begrænsning af barnets lyst til at være nysgerrig, eksperimenterende og kreativ. Bøger, legetøj, m.m. skal ikke blot være tilgængelige, de skal også være præsentable og i ordentlig stand.

Det er ikke kun indenfor, at rummene skal kommunikere tydeligt. Også legepladsen skal indeholde afgrænsede rum og miljøer, og også her skal det være tydeligt, hvad netop dét sted indbyder til. Ikke i form af skiltning, men som en naturlig opdeling, der inviterer.

Af hensyn til både børn og personale er vi opmærksomme på forhold omkring lys og støj og respekterer de retningslinjer, der findes på området.

7. Børn i udsatte positioner

Børn er forskellige og har forskellige forudsætninger i livet. For at sikre, at det pædagogiske læringsmiljø understøtter alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse, har vi hele tiden fokus på at give barnet passende udfordringer, dvs. udfordringer, der udnytter barnets potentiale og udfordrer det, vi kalder *den nærmeste udviklingszone*. Desuden fokuserer vi på, at alle børn oplever sig selv som en betydningsfuld del af fællesskabet.

Hvis et barn af den ene eller den anden grund befinder sig i en udsat position, er det vigtigt, at vi får øje på det så tidligt som muligt. Vores personale arbejder systematisk på at opspore udsatte børn og iværksætte de nødvendige foranstaltninger.

Nogle gange er det hensigtsmæssigt at inddrage relevante specialkompetencer. Vi har i Langenæs Dagtilbud tilknyttet en specialpædagog, der på tværs af afdelingerne giver faglig sparring til de medarbejdere, der skal skabe rammer og struktur for børn og børnegrupper, der har særlige behov.

Derudover har vi et tæt samarbejde med PPR (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning) i Børn og Unge i Aarhus kommune, som bliver inddraget, hvis vi eller et barns forældre er i tvivl om et barns trivsel eller udvikling.

8. Forældresamarbejde

Et godt samarbejde mellem forældre og daginstitution er afgørende for at give barnet de bedste betingelser for at trives, lære og udvikle sig. Derfor lægger vi vægt på, at kommunikationen er ligeværdig og baserer sig på gensidig tillid.

Inden barnet starter, kontakter vi forældrene, hvorefter vi typisk laver en aftale om et besøg. På barnets første dag mødes pædagog og forældre cirka en time, hvor forældrene fortæller om barnet, og personalet fortæller om institutionen. Det er en god lejlighed til at få afstemt forventninger og afdække de områder, der eventuelt kræver særlig opmærksomhed. Forældrene får desuden et skriftligt opstartsmateriale.

Spørgsmål eller andet kan opstå hele tiden, og som forælder er man altid velkommen til at henvende sig til personalet eller kontakte den pædagogiske leder. Vi afholder dialogsamtaler, hvor både forældre og pædagogisk personale har lejlighed til at tale om barnet. Typisk vil et sådant møde finde sted ca. tre måneder efter opstart og igen ved overgange fra vuggestue til børnehave og fra børnehave til 0. klasse.

Som forælder til et barn i Langenæs Dagtilbud kan du få indflydelse på dit barns hverdag ved at blive en del af forældrerådet eller dagtilbuddets bestyrelse. Forældrerådets arbejde tager udgangspunkt i det nære, mens bestyrelsen har fokus på de overordnede linjer og fastsætter principper for hele dagtilbuddets arbejde.

9. Inddragelse af lokalsamfundet

Vi har et godt og meningsfyldt samarbejde med forskellige institutioner i lokalområdet.

En af de ting, vi er stolte af, er den årlige Langenæs Festival – en kultur-event, der arrangeres af institutioner på tværs af Langenæs, og som løber henover en uge i september måned. Blandt aktørerne er lokalcenter, beboerforening, skole, klub og selvejende institutioner samt Langenæs Kirke, som vi også benytter i forbindelse med højtiderne.

Vi ønsker at tilbyde vores børn en hverdag, hvor de har mulighed for at møde andre mennesker og indtryk og efterfølgende reflektere over og sætte ord på, hvad de har oplevet. Det kunne eksempelvis være efter et besøg hos de ældre medborgere på Lokalcenter Ankersgade eller i Naturcenteret i Langenæsstien 6A.

10. Sammenhæng med børnehaveklassen

Det er vores mål, at barnet i løbet af sin tid i dagtilbud gennem lyst til at lære udvikler de færdigheder og kompetencer, der er brug for, når det skal videre i nye sammenhænge, i første omgang i skolen. Derfor tilrettelægges det pædagogiske læringsmiljø således, at det skaber sammenhæng mellem børnehave og 0. klasse.

En af de måder, vi konkret gør det på, er ved at samle alle kommende skolebørn fra dagtilbuddet i tirsdagsklub fra januar til sommerferien. Her forbereder vi børnene på at møde nye sociale og faglige sammenhænge. De bliver introduceret til og udvikler færdigheder gennem leg med bogstaver, tal, kreative udfordringer etc.

Foruden positive oplevelser lærer barnet nogle af sine kommende klassekammerater at kende. På den måde hjælper vi barnet til at opleve genkendelighed og tryghed ved skolestart og klæder det på til at møde de øgede forventninger til selvregulering og robusthed.

I løbet af efteråret deltager forældrene fra dagtilbuddet i et oplæg, hvor skolelederen fortæller om skoleparathed. Forældrene kan her få svar på nogle af de spørgsmål, de har, vedrørende overgangen til skolen. I forlængelse af arrangementet holder vi dialogsamtaler med de enkelte forældre og deres børnehavepædagoger.

For at sikre, at vigtig viden, der kan hjælpe barnet, bliver formidlet videre, samarbejder vi desuden med skolerne om overleveringssamtaler.

11. Ledelse

Det er ledelsens opgave at sørge for, at dagtilbuddets pædagogik lever op til dagtilbudslovens krav og rammer. Alle pædagogiske tiltag i Langenæs Dagtilbud tager afsæt i temaerne fra den pædagogiske læreplan. På afdelingsvise personalemøder inddrager de enkelte pædagogiske ledere afdelingens medarbejdere i den konkrete planlægning og opfølgning og i refleksioner over afdelingens data og beslutninger om kommende handlinger.

Som ledelse anvender vi bl.a. data fra dialogsamtaler og fra sprogvurderinger, dels til at følge det enkelte barns trivsel og udvikling, men også til at følge hele børnegruppens trivsel og udvikling. Analyse af data for henholdsvis de enkelte afdelinger og hele dagtilbuddet danner grundlag for en løbende vurdering af effekten af vores pædagogiske indsats.

Vi forholder os ligeledes løbende til, om vi i Langenæs Dagtilbud har den tilstrækkelige viden og kompetence til de pædagogiske indsatser, eller om vi skal uddanne og opkvalificere medarbejdergruppen.

12. Pædagogisk personale

Da barnets læring i høj grad sker gennem legen, tager det pædagogiske personale udgangspunkt i barnets leg og naturlige nysgerrighed og undren, når de skal udføre deres opgave med at etablere et pædagogisk læringsmiljø med rum til, at barnet kan udfolde sig på dets egne præmisser. Det pædagogiske personale samarbejder i hverdagen om at vurdere, i hvilken grad de hhv. selv skal tage initiativ eller følge barnets initiativ.

Vi ser det som en styrke, at vi har en medarbejderstab med forskellige kompetenceprofiler og erfaringshorisonter. For at udnytte dette potentiale søger vi i størst muligt omfang at dele vores viden og erfaringer. Det skal være tilladt at undres over en praksis og byde ind med forslag til forandring. Det er med til at skabe tryghed for den enkelte medarbejder og medejerskab i forhold til opgaven, hvilket er en forudsætning for, at barnet møder engagerede og nærværende voksne.

13. Dokumentation og refleksionspraksis

I Langenæs Dagtilbud ønsker vi at have en effektiv feedback-kultur, hvor dokumentations- og refleksionsopgaven er sat i system. Det kræver en stærk bevidstgørelse af vores pædagogiske praksis, da det er dén, der skal levere det grundlag, som vores refleksion skal bygge på. Samtidig indebærer det en række konkrete beslutninger om, hvilke data, det giver mening at indsamle, hvilken form de skal have for at kunne tjene som refleksionsgrundlag, samt i hvilken udstrækning de skal indsamles.

Dokumentation kan både være børnenes egne produktioner, pædagogiske observationer, diverse skemaer og arbejdspapirer og bagvedliggende forskningsbaseret viden. For at den skal have størst mulig værdi i det videre arbejde, forsøger vi at tænke dokumentationsaspektet ind i de pædagogiske aktiviteter allerede i planlægningen. Men vi er samtidig opmærksomme på, at der skal være balance mellem de ressourcer, vi bruger på at indsamle dokumentation, og det udbytte, dokumentationen kan forventes at give.

14. Evaluering

Evaluering skal ses som et læringsværktøj, der skal være med til at udvikle og forfine praksis. Vi søger at udvikle en undersøgende og nysgerrig, vidensbaseret kultur, hvor pædagogikken bygger på data og ikke på, hvad vi synes.

Det pædagogiske personale indsamler data på forskellige måder sammen med børnene, således at dataindsamling bliver en naturlig del og forlængelse af praksis. Dataindsamling kan være i form af foto, video, afkrydsningsskemaer, nedskrevne observationer etc.

De indsamlede data bliver evalueret på strukturerede møder, hvor vi reflekterer og sætter handlingsmål, som igen resulterer i ny dataindsamling, refleksion og handling. Evalueringen er således en vedvarende proces, som over en periode og på afgrænsede områder udvikler den pædagogiske faglighed og praksis.

Langenæs Dagtilbud

Læssøesgade 24
8000 Aarhus C

Dagtilbudsleder: Martin Hundrup
Mail: mahu@aarhus.dk
Tlf: 29 20 38 36

Vuggestuen Ankersgade
Vuggestuen Læssøesgade
Langenæsstien 6A ▪ 6B ▪ 6D
Børnehuset 8B
Børnehuset Langenæs Allé
Vuggestuen Kirkedammen
Naturbørnehaven Giberhytten
Naturbørnehaven Mariendal